

Barbara Szafraniec, Grażyna Pełka

Regionalizm w dydaktyce

Rocznik Kolbuszowski 6, 217-223

2002

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Regionalizm w dydaktyce

... Pragnę Was jeszcze zachęcić, abyście nadal strzeżli swojej tożsamości, pielęgnując więzi rodzinne, pogłębiając znajomość swojego języka i starając się przekazywać swą bogatą tradycję młodemu pokoleniu ...

Jan Paweł II

Współczesny świat na nowo odkrywa wartości społeczności lokalnych i ich bogactwo kulturowe, a w problematyce regionalnej, ukierunkowanej na kształtowanie postaw otwartych, dostrzega się szansę na wzbogacenie wartości różnych grup społecznych i odnalezienie drogi do wspólnoty ogólnonarodowej i dalej europejskiej. Dlatego też w procesie dydaktycznym ważne jest dla młodego pokolenia odwoływanie się do wspólnoty miejsca, tradycji, historii, które jest nie tylko akcentowaniem potrzeby zakorzenienia ale także reakcją na uniformizm i globalizację życia społecznego. Edukacja regionalna daje szansę naturalnego dorostania człowieka od małej, lokalnej, regionalnej społeczności do obywatela dużej ojczyzny. Aby tak się stało, młody człowiek musi nie tylko obserwować ale także aktywnie współuczestniczyć w obowiązkach wobec „małej” ojczyzny. Stąd szczególnym zadaniem szkoły jest propagowanie idei regionalizmu. Zgodnie z podstawą programową edukacja regionalna już od początku procesu nauczania powinna być realizowana obligatoryjnie. W tym czasie winna ona dotyczyć najbliższego otoczenia, czyli rodziny, społeczności szkolnej, miejsca zamieszkania i ich znaczenia dla każdego człowieka. W kolejnym etapie uczeń powinien poznać charakterystykę geograficzną i kulturową regionu, podstawowe jego nazewnictwo, główne symbole regionalne, związki historii regionu z historią rodziny, miejscowe podania, przysłowia, folklor, sztukę ludową. Podczas realizacji treści edukacji regionalnej w gimnazjum powinno się ukazać charakterystykę i pochodzenie społeczności regionalnej, elementów dziejów kultury regionalnej: tradycji, obyczajów, zwyczajów.

W szkole średniej wątki edukacji regionalnej winny pogłębiać dotychczasowe wiadomości, umiejętności i osiągnięcia. Poznanie dziejów swojego

regionu pozwala nie tylko ugruntować własną tożsamość ale sprzyja kształtowaniu postaw tolerancyjnych, otwartych na rozumienie akceptacji innych kultur. W ten sposób młody człowiek uczy się jak ma żyć w XXI wieku.

Zaproponowane przez nas scenariusze zajęć są przykładem wprowadzania treści regionalnych w edukację młodzieży szkoły średniej. Treści te realizowane są metodami aktywnymi. Wiodącą metodą tematu „Oni tworzyli i tworzą historię” jest metoda projektu, której celem jest kształtowanie umiejętności planowania i organizacji pracy własnej uczniów, zbierania i selekcjonowania informacji, rozwiązywania problemów, pracy w grupie, podejmowania decyzji, oceniania, komunikowania się. Metoda ta stymuluje rozwój poznawczy, emocjonalny i merytoryczny, uwzględniając indywidualne potrzeby ucznia, jego zainteresowania i uzdolnienia. Jednym z zasadniczych jej zadań jest integracja wiedzy szkolnej i pozaszkolnej oraz łączenie w spójne całości treści rozbitych na różne przedmioty nauczania.

Kolejny scenariusz pt. „Region moją chlubą” jest propozycją pracy dla kółka regionalnego, jako formy pracy pozalekcyjnej dla zainteresowanych uczniów. Uczestniczący w zajęciach uczniowie wykorzystują różne metody do opracowania poszczególnych wątków tematycznych. Efektem końcowym ich pracy może być opracowanie folderu, albumu, strony internetowej.

Temat: ONI TWORZYLI I TWORZĄ HISTORIĘ.

I. Cele:

- uświadomienie dorobku wybitnych osobowości powiatu kolbuszowskiego,
- tworzenie związku emocjonalnego z regionem,
- kształtowanie poczucia jednostkowej odpowiedzialności za losy tzw. „małej Ojczyzny”,
- aktywizowanie uczniów w samodzielnym zdobywaniu wiedzy,
- zaznajomienie uczniów z elementami pracy badawczej i warsztatem historyka,
- doskonalenie umiejętności prezentacji materiału,
- uświadomienie kulturotwórczej roli osobowości z regionu powiatu,
- rozwijanie lokalnego patriotyzmu,
- rozwój umiejętności precyzowania tematu.

II. Metody: projekt (może być on realizowany w ramach kółka regionalnego). 1. Zainicjowanie projektu:

- określenie ogólnego tematu projektu „ Oni tworzyli i tworzą historię”, a uczniowie sami
- w obrębie tego obszaru tematycznego wybierają szczegółowe tematy - problemy

- do rozwiązania.
- 2. Podział na grupy.
 - każda z grup przedstawia postać, której losy będzie chciała zbadać i zaprezentować w możliwie najciekawszej formie.
- 3. Dokonanie opisu projektu:
 - opis zawiera
 - a) szczegółowy temat projektu;
 - b) cele projektu;
 - c) przewidywana forma realizacji i prezentacji;
 - d) plan pracy grupy - zakres zadań dla poszczególnych członków grupy.
- 4. Spisanie kontraktu.
- 5. Realizacja projektu.
- 6. Prezentacja projektu:
 - film, album, biogram, spisane i opracowane wspomnienia, kromka, zbiór zdjęć, dowolne formy plastyczne itp. prezentowane podczas wystawy szkolnej otwartej przez okres 1 miesiąca dla wszystkich szkół i mieszkańców powiatu kolbuszowskiego. (Wystawa może być zorganizowana z okazji Dni Kolbuszowej, Święta Szkoły, ważnej rocznicy obchodzonej w regionie).
- 7. Ocena prac projektowych.

Uczniowie mogą opracować zaproponowane przez nauczyciela lub wybrane przez siebie biogramy postaci.

Propozycje nauczyciela:

- Franciszek Draus - politolog, historyk liberalno-demokratycznej, myśli politycznej.
- Znamca tradycji politycznej Niemiec Francji. Szczególnym przedmiotem jego bieżących zainteresowań jest integracja europejska. Po ukończeniu studiów prawniczych na UJ doktoryzował się w zakresie socjologii politycznej w Paryżu. Wykładał na uniwersytetach we Fryburgu i Paryżu. Obecnie jest pracownikiem w Max - Pianek- instytut fur gesellschaftsforschung w Kolonii, współpracuje
- Jan Draus- polityk, historyk, dziennikarz Autor wielu książek i artykułów naukowo-dydaktycznych, współorganizator KOR autor pism w tzw. drugim obiegu.
- Karol Gródecki - żołnierz AK, długoletni dyrektor LO w Kolbuszowej, historyk, pasjonat okresu 2 wojny światowej.
- Jan Tadeusz Januszewski- artysta malarz pochodzący z Kolbuszowej Dolnej, absolwent ASP, wystawiał w Paryżu, twórca malowideł ściennych w Kościele Mariackim.
- Adam Kozłowiecki- ksiądz jezuita urodzony we wsi Komorów, arcybiskup Lusaki w Zambii.
- Marian Krzaklewski- (1950-), działacz związkowy, polityk, pracownik

naukowy. W 1980 współzałożyciel NSZZ „Solidarność” w PAN. Po wprowadzeniu stanu wojennego w Polsce (1981) współpracował z konspiracyjnymi strukturami NSZZ „Solidarność” na Górnym Śląsku. Podczas III Zjazdu Krajowego (1991) wybrany na przewodniczącego Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” i ponownie 1992 oraz 1995. Inicjator powstania Akcji Wyborczej „Solidarność” (AWS), od października 1996 przewodniczący jej Rady Krajowej. Od września 1997 poseł na Sejm III kadencji. 8 października 2000 wystartował w wyborach prezydenckich, zajął 3 miejsce uzyskując 15,5% głosów. Włodzimierz Maciąg- Profesor zwyczajny UJ. Pisarz, krytyk literacki. Andrzej Mleczo - (1949-), polski grafik. Studia na Wydziale Architektury w Krakowie. W 1983 zakłada prywatną Galerię Autorską przy ul. Św. Jana 14 w Krakowie, którą prowadzi do dzisiaj. Wystawił swoje prace na 134 wystawach indywidualnych w Polsce i 21 za granicą. Równocześnie zajmuje się grafiką warsztatową, plakatem, ilustracją książkową, rysunkiem, malarstwem, a także sporadycznie scenografią. Efektem jest kilkadziesiąt albumów i książek poświęconych jego twórczości.

Jan Ozga - ks. biskup pracujący w Kamerunie, pochodzący z Woli Ranizowskiej.

Jan Bolesław Ożóg - (1913-1991), polski poeta, prozaik, publicysta. Ukończył studia polonistyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim. W czasie okupacji mieszkał w rodzinnej Nienadówce, współpracując z prasą konspiracyjną i prowadząc komplety tajnego nauczania. Żołnierz Armii Krajowej. 1944-1951 nauczyciel szkół średnich w Krakowie. Współzałożyciel poetyckiej grupy Barbarus. Autor wielu cieszących się uznaniem zbiorów poetyckich. Ks Władysław Smoleń

Kazimierz Skowroński ur. W 1907 r. w Kolbuszowej Absolwent UJ gdzie studiował na wydziale filozoficznym, doktoryzował się z zakresu dziejów osadnictwa w dolnym brzegu biegu Wisłoki w XIV wieku W okresie II wojny światowej żołnierz AK, brał udział w rozszyfrowaniu ośrodka doświadczalnego V-1 i V-2 pracował w Powiatowej Komisji Egzaminacyjnej w tajnym nauczaniu. Po wojnie dyrektor prywatnego gimnazjum i liceum ogólnokształcącego dla dorosłych Pasjonat historii regionalnej, założyciel Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przyrody i Kultury im.J. Gosłara w Kolbuszowej. W ramach tego Towarzystwa zorganizował Muzeum w Kolbuszowej z parkiem etnograficznym. Poseł na sejm PRL. Autor wielu prac i artykułów z zakresu historii regionu.

Temat: REGION MOJĄ CHLUBĄ

I. Cele:

- uświadomienie wartości artystycznej i historycznej regionu,
- budzenie refleksji nad zjawiskiem odchodzenia w przeszłość kolbuszowskiego krajobrazu,
- uświadomienie możliwości dynamicznego rozwoju turystyki w powiecie kolbuszowskim,
- budzenie związków emocjonalnych ze swoją „małą ojczyzną”,
- kształtowanie świadomego i odpowiedzialnego stosunku do swojego regionu,
- kształtowanie aktywnej postawy wobec spraw najbliższego rodzinnej miejscowości,
- wyrabianie poczucia współodpowiedzialności za rozwój własnej miejscowości,
- budzenie aktywności uczniów.

II. Metody: program pracy kółka regionalnego kończący się opracowaniem folderu, albumu, strony internetowej.

III. Program zajęć.

Omówienie celów, zadań i ustalenie planu pracy koła regionalnego. Ustalenie metod, którymi będą realizowane poszczególne etapy.

Zagadnienia realizowane. Rozdziały folderu	Metody
Obszar, ludność, środowisko geograficzno-przyrodnicze powiatu kolbuszowskiego.	Praca z tekstami publicystycznymi, dokumentami, danymi statystycznymi, źródłami kartograficznymi, fotografią. Efekt pracy: charakterystyka regionu, diagramy, mapy, wykresy.
Zarys dziejów Kolbuszowej i okolic.	Praca ze źródłami historycznymi zebranymi m, in. w MKL w Kolbuszowej, WAP Rzeszów. Efekt pracy: krótki opis historii regionu.
Lasowiackie korzenie.	Wycieczka na skansen, do MKL. Efekt pracy: dokumentacja fotograficzna do mów, strojów, narzędzi itp. z zamieszczony mi wyjaśnieniami.
Kunst kolbuszowskich mebli	Wyszukanie obiektów mebli kolbuszowskich. Zapoznanie się z dorobkiem "ostat-nich stolarzy kolbuszowskich" panów Ma-

	zurkiewicza i Plisa. Efekt pracy: album, biogramy postaci i krótka charakterystyka stylu „mebla kolbuszowskiego”.
Zabytki architektoniczne miasta i okolic.	Wycieczki rowerowe zgodnie z wytyczoną wcześniej trasą. Uczniowie omawiają informacje dotyczące obiektów zabytkowych, wyjaśniają nazwy. Efekt pracy: album zdjęciowy.
Zabytki przyrody.	Wycieczki z zaproszonymi geografami, przyrodnikami. Efekt pracy: Opis poszczególnych obiektów wraz ze zdjęciami.
Trasy spacerowe i rowerowe.	Opracowanie ciekawych tras spacerowych i rowerowych z zaznaczonymi obiektami zabytków architektury, sztuki, przyrody. Efekt pracy: mapa z naniesionymi trasami i z ich charakterystyką.
<i>Baza</i> turystyczno-wypo-czynkowa.	Wyszukanie adresów: <ul style="list-style-type: none"> - hoteli, - gospodarstw agroturystycznych, - pól biwakowych i namiotowych, - stadnin koni, - miejsc kąpielowych, - łowisk rybackich, - obiektów sakralnych, - skansenu, - rezerwatów przyrody. Efekt pracy: wyrys mapy z naniesionymi wyżej wymienionymi obiektami.
Folklor regionalny.	Zebranie informacji na temat działających twórców ludowych kapel zespołów śpiewających - wywiady. Efekt pracy: na podstawie przeprowadzonych wywiadów opracowanie krótkich informacji na temat twórców regionalnego folkloru.
Święta i uroczystości obchodzone w Kolbuszowej.	Wyszukanie informacji na temat obchodzonych świąt, rocznic i uroczystości obchodzonych w regionie. Efekt pracy: zbudowanie terminarza obchodów świąt, rocznic i uroczystości obchodzonych w regionie np. Dni Kolbuszowej, Święto kultury lasowiackiej, Dni Bytnarowskie, Spotkania jasełkowe, itp.

Efektem pracy kółka regionalnego, bądź cyklu lekcji poświęconych realizacji powyższych zagadnień będzie opracowanie i wydanie folderu **pt. Odwiedź Ziemię Kolbuszowską.**